

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра історії України

РУСЛАНА ДАВИДЮК

УКРАЇНА В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Навчально-методичний посібник

Рівне – 2023

УДК 94(477) «1939/1945» (072)

Давидюк Р. Україна в Другій світовій війні. Навчально-методичний посібник. Рівне: РДГУ, 2023. 47 с.

Рецензенти:

Соляр Ігор Ярославович, доктор історичних наук, професор, директор Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України.

Кучерепа Микола Михайлович, кандидат історичних наук, професор, професор кафедри історії України та археології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Методична розробка підготовки магістрів:

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (Історія).

Розглянуто на засіданнях кафедри історії України (Протокол від 21 вересня 2023 р. № 10) і Навчально-методичної комісії факультету історії, політології та міжнародних відносин (Протокол від 25 вересня 2023 р. № 9) та рекомендовано до використання у навчальному процесі.

© Давидюк Р. П.
© РДГУ, 2023 рік

ЗМІСТ

- 1. ВСТУП**
- 2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
- 3. СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
- 4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**
- 5. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ОЦІНЮВАННЯ**
- 6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

ВСТУП

Сучасні виклики формують потреби критичного ставлення та нового прочитання багатьох проблем історії України, зокрема періоду Другої світової війни та ролі і місця України і українців у цій світовій катастрофі.

Навчально-методичний посібник з курсу «Україна в Другій світовій війні» покликаний вдосконалити базові теоретичні знання та компетентності та практичні вміння застосовувати їх у роботі із старшокласниками. Предметом вивчення навчальної дисципліни є аналіз місця України і українців у Другій світовій війні.

Посібник розроблено відповідно до навчального плану підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Історія) освітньої програми «Середня освіта (Історія)» Рівненського державного гуманітарного університету. Згідно з навчальним планом дисципліна «Україна в Другій світовій війні» є курсом вибіркового компоненту освітньої програми, вивчається в обсязі 90 годин (3 кредити) впродовж 3 семестру, читається магістрам на факультеті історії, політології та міжнародних відносин. Курс розподілено на два модулі. Робочою програмою у ході вивчення дисципліни передбачено наступні види діяльності: лекційні,

практичні заняття, індивідуальні завдання та самостійне вивчення окремих питань.

Навчально-методичний посібник «Україна в Другій світовій війні» містить програму навчальної дисципліни, силабус із розробкою планів практичних занять, завдання на самостійну роботу та політику оцінювання, а також рекомендовану літературу до курсу.

Посібник адресований здобувачам освіти підготовки магістрів із галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Історія).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Друга світова війна: встановлення окупаційних режимів в Україні.

Тема 1. Українське питання у зовнішній політиці великих держав напередодні та на початку Другої світової війни.

Українське питання в європейській політиці навесні 1939 р. Карпатська Україна. Августин Волошин. Україна в політиці СРСР напередодні та на початку Другої світової війни. Плани нацистського керівництва щодо України. А. Розенберг та Е. Кох. Пакти Молотова-Ріббентропа і доля західноукраїнських територій. Події 17 вересня 1939 р. в історіографії. Лінія розмежування між нацистськими і радянськими військами. Договір про дружбу і кордони між Німеччиною і СРСР. Ультимативні вимоги СРСР до Румунії. Північна Буковина і Бессарабія.

Тема 2. Більшовицька інкорпорація Західної України.

Початок Другої світової війни. Оперативно-чекістські групи НКВД. Поширення тоталітарного режиму. Репресії. Депортації. Національні групи в умовах більшовицького режиму. Державно-політичний та територіальний статус західноукраїнських земель. Український націоналістичний рух у кінці 1930-х рр. Розкол між ОУН(б) і ОУН(м). Ставлення місцевого населення до радянської влади. Розстріли у західноукраїнських тюрмах червень 1941 р.

Тема 3. Початок німецько-радянської війни і встановлення «нового порядку».

Початок німецько-радянської війни. Міф «великої вітчизняної війни». Поразки ЧА. Адміністративний поділ України нацистами. Особливості окупації у різних частинах

України. Органи управління на окупованій території України. «Українська Рада Довір'я на Волині». С. Скрипник. У. Самчук. Фольксдойче у планах гітлерівського «нового порядку». Репресії та терор нацистської влади.

Тема 4. Господарське життя на території України у період Другої світової війни.

Економічне життя у Західній Україні у 1939–1941 рр. Соціально-економічні аспекти. Аграрні перетворення і реакція на них місцевого населення. Україна в економічних планах нацистів. «Ольденбург» – економічний розділ плану «Барбаросса». Матеріальні умови життя населення. Вербування та основні етапи вивезення до Німеччини цивільних робітників. Соціально-правове становище оstarбайтерів у Німеччині та Австрії. Повернення додому. Фільтрація.

Тема 5. Культурно-освітнє життя на території українських земель в роки Другої світової війни.

Культурно-освітні аспекти першої «радянізації». Ідеологізація та комунікація школи. Демонтаж польської політичної системи. Заборона громадських організацій. Особливості культурно-освітнього життя на території «рейхскомісаріату» і «дистрикту Галичина». Ліквідація радянської системи освіти, запровадження 4-х класної української школи. Легальна українська періодика. Газета «Волинь». Пограбування пам'яток історії та культури. «Трофейні комісії». Знищення Архіву давніх актів у Києві.

Тема 6. Церковно-релігійне життя на території українських земель в роки Другої світової війни.

Політика більшовицької влади щодо церкви на західноукраїнських землях у 1939–1941 рр. Закриття церков. Підпорядкування Православної церкви московському патріархату. УГКЦ. Митрополит Шептицький. Репресії проти священників. Церковне життя на Холмщині (1939-1941). Іван Огієнко. Початок німецько-радянської війни і розгортання церковно-релігійного життя. Проблеми співіснування та

зближення автономної та автокефальної православної церков. Полікарп (Сікорський). Олексій (Громадський). Особливості церковно–релігійного життя на сході України. Єпархіальне управління на чолі з митрополитом Феофілом. Причини невдачі об'єднання православ'я. Взаємовідносини українських православних церков з німецькою владою. Посилення тиску окупантів на церкву в 1943 р. Греко-католицька церква у роки німецько-радянської війни. «Не вбий». Програма порозуміння православної і греко-католицьких церков: причини невдачі.

Змістовий модуль 2.

Протидія і боротьба з окупаційними режимами.

Тема 7. Український самостійницький повстанський рух у 1939–1945 рр.

Боротьба ОУН проти радянської влади у Західній Україні (1939-1941 рр.). Процес 49-и у Львові та інші судові процеси. Спроби ОУН організувати національне життя на початку радянсько-німецької війни. Похідні групи ОУН. Проголошення Акту відновлення Української держави, його оцінка в історіографії. Я. Стецько. Причини виникнення і типи української самооборони. Передумови та створення «Поліської Січі» Тараса Бульби-Боровця. Військові формування ОУН-б та ОУН-м. Р. Шухевич. Утворення УПА. Об'єднання націоналістичних партизанських формувань. Бойові дії УПА. Виникнення УНРА. Ідейна еволюція оунівського підпілля. III Надзвичайний великий збір ОУН-б (серпень 1943 р.). Зняття гасла «Україна для українців». Конференція поневолених народів Східної Європи і Азії. Бої УПА з радянськими військами (зима–весна 1944 р.). Український національний комітет (УНК). П. Шандрук. Українська Головна визвольна рада. К. Осьмак.

Тема 8. Радянський партизанський рух на українських землях.

Історіографія проблеми. Передвоєнна радянська воєнна доктрина. Партизанський радянський рух на початковому етапі радянсько-німецької війни. Мета і завдання радянських партизанських груп і загонів. С. Ковпак, О. Сабуров, О. Федоров, Д. Медведєв. Український штаб радянського партизанського руху. Т. Строкач. Радянська партизанка у 1943 р. Рейкова війна. Карпатський рейд С. Ковпака. Ставлення українського населення до радянських партизан. Проблеми і дискусії в історичній науці щодо кількості радянських партизан. Участь українців у радянському партизанському русі. Радянське підпілля на території України.

Тема 9. Польський рух опору. Армія Крайова.

Історіографія проблеми. Українсько-польські відносини у 1939–1941 рр. Генезис польської самооборони 1939–1941 рр. Союз збройної боротьби. Польське підпілля у 1941–1943 рр. Армія Крайова. Завдання польського підпілля. Польський еміграційний уряд у Лондоні. Проблема володіння західними землями України: непримиренність української та польської позиції. УПМЗК – «Волинська трагедія». Роль Німеччини і СРСР в міжнародному збройному конфлікті. Відносини між поляками і радянськими партизанами. Польський комуністичний партизанський рух на території України. Р. Сатановський. Історична пам'ять про «Волинь – 43» у польському і українському суспільствах.

Тема 10. Адміністративно-територіальні зміни на українських землях у результаті війни.

Проблема повоєнних кордонів УРСР. Фактори впливу на врегулювання українсько-польського кордону. Люблінська угода між урядом УРСР і ПКНВ 9 вересня 1944 р. Початок акції взаємного переселення українського та польського населення. «Насильницька депортація»: вересень 1945 р. – серпень 1946 р. Боротьба з загонами УПА на Закерзонні. Причини, перебіг та наслідки операції «Вісла». Ліквідація української національної меншини в Польщі. Концтабір в Явожно. Завершення польсько-

українського територіального розмежування. Проблема територіальної належності Закарпатської України. Радянсько-румунський договір 1947 р. Наслідки повоєнних змін кордонів для України.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		л	п	лаб	інд	сам		л	п	лаб	інд	сам
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1												
Змістовий модуль 1. Друга світова війна: встановлення окупаційних режимів в Україні												
Тема 1. Українське питання у зовнішній політиці великих держав напередодні та на початку Другої світової війни	7	2				5	7					7
Тема 2. Більшовицька інкорпорація Західної України	7	2				5	7	2				5
Тема 3. Початок німецько-радянської війни і встановлення «нового порядку».	7	2				5	7	2				5
Тема 4. Господарське життя на території України у період Другої світової війни	9	2	2			5	9					9
Тема 5. Культурно-освітнє життя на території українських земель в роки Другої	9	2	2			5	9					9

світової війни												
Тема 6. Церковно-релігійне життя на території українських земель в роки Другої світової війни.	7	2				5	7		2			5
Разом за змістовим модулем 1	46	12	4			30	46	4	2			40
Змістовий модуль 2.												
Протидія і боротьба з окупаційними режимами.												
Тема 7. Український самостійницький повстанський рух у 1939–1945 рр.	9	2	2			5	9	2				7
Тема 8. Радянський партизанський рух на українських землях	7	2				5	7					7
Тема 8. Церковно-релігійна діяльність українських політичних емігрантів	9	2	2			5	9					9
Тема 9. Польський рух опору. Армія Крайова	9	2	2			5	9					9
Тема 10. Адміністративно-територіальні зміни на українських землях у результаті війни.	9	2	2			5	9		2			7
Разом за змістовим модулем 2	34	8	6			20	34	2	2			30
Усього	80	20	10			50	80	6	4			70
Модуль2												
ІНДЗ	10				10						10	
Всього	90	20	10		10	50	90	6	4		10	70

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни / освітнього компонента	Україна у Другій світовій війні
Освітня програма	Середня освіта (Історія)
Компонент освітньої програми	вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	__3__ кредити / __90__ годин
Вид підсумкового контролю з	залік
Мова викладання	мова викладання: українська
Викладач	Давидюк Руслана Петрівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України
CV викладача на сайті кафедри	Посилання
E-mail викладача	Електронна адреса ruslana.davydiuk@rshu.edu.ua
Консультації	Вівторок, другий день тижня, 10.00, аудиторія 226, он-лайн посилання

Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс присвячений проблемам становища України у Другій світовій війні, орієнтований на забезпечення здобувачів освіти знаннями про особливості радянського та нацистського окупаційних режимів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є політика окупаційних режимів на території українських земель у роки Другої світової війни.

Мета курсу: вивчення становища українських територій в умовах тоталітарних режимів.

Згідно з освітньою програмою дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти інтегральної, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей.

Інтегральної компетентності: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі історичної освіти або в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог до професійної, навчальної або дослідницької діяльності.

Загальних компетентностей (ЗК):

ЗК 03. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, включаючи ті, що базуються на ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологіях) та вміння їх відповідно використовувати.

ЗК 05. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення, генерування нових ідей та самоорганізації.

ЗК 09. Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її соціальних, гендерних, расових, національних та вікових аспектів.

Фахових компетентностей:

ФК 01 Здатність продемонструвати знання і розуміння сучасних теоретичних та методологічних основ історії, а також

методик викладання історії у закладах загальної середньої освіти.

ФК 03. Розуміння функцій історичної науки як складової частини наукової думки і духовної культури суспільства.

ФК 04. Здатність використовувати знання й уміння в галузі історичних наук для дослідження соціально-економічних та політичних об'єктів, явищ і процесів.

ФК 05. Здатність до реконструкції історичних процесів на основі різних джерел

ФК 07. Здатність до встановлення причинно-наслідкових зв'язків в історичних подіях минулого, та системного аналізу й узагальнення історичного матеріалу.

ФК0 8. Здатність до попередження маніпуляцій історичними фактами та розуміння соціальних функцій професіонала в галузі історичної освіти.

ФК 10. Здатність вести дискусії про минуле в політичному та культурному контексті.

Програмові результати навчання

ПРН 2. Знати та розуміти сучасні теоретичні та методологічні основи історичної науки та методики викладання історії у закладах загальної середньої освіти.

ПРН 4. Знати функції історичної науки як складової частини культури суспільства.

ПРН 5. Уміти використовувати історичні знання для дослідження соціально-економічних та політичних об'єктів, явищ та процесів.

ПРН 6. Уміти реконструювати історичні процеси, використовуючи різні джерела інформації

ПРН 8. Уміти встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між історичними подіями, аналізувати та узагальнювати історичний матеріал.

ПРН 9. Розуміти соціальні функції професіонала в галузі освіти та розпізнавати та попереджувати маніпуляції історичними фактами.

ПРН 11. Уміти вести дискусію про минуле в політичному та культурному контексті з використанням історичних та краєзнавчих знань.

ПРН 14. Уміти відбирати, аналізувати, представляти і поширювати історичну інформацію, використовувати різноманітні письмові, усні та візуальні засоби (у тому числі – за допомогою цифрових технологій).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Друга світова війна: встановлення окупаційних режимів в Україні

Тема 1. Українське питання у зовнішній політиці великих держав напередодні та на початку Другої світової війни

Тема 2. Більшовицька інкорпорація Західної України

Тема 3. Початок німецько-радянської війни і встановлення «нового порядку».

Тема 4. Господарське життя на території України у період Другої світової війни

Тема 5. Культурно-освітнє життя на території українських земель в роки Другої світової війни.

Тема 6. Церковно–релігійне життя на території українських земель в роки Другої світової війни.

Змістовий модуль 2.

Протидія і боротьба з окупаційними режимами.

Тема 7. Український самостійницький повстанський рух у 1939–1945 рр.

Тема 8. Радянський партизанський рух на українських землях.

Тема 9. Польський рух опору. Армія Крайова.

Тема 10. Адміністративно-територіальні зміни на українських землях у результаті війни.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Війна і міф. Невідома Друга світова / за заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 272 с.
2. Вовк О. В. Спогади учасників українських військових формувань у збройних силах Німеччини як джерело вивчення повсякденного життя вояків Другої світової війни. *Сумська старовина*. 2021. №58. С. 35-47.
3. Гетьманчук М. П. Сучасні підходи до висвітлення природи, причин проявів радянського колабораціонізму в період Другої світової війни. *Літопис Волині*. 2022. №27. С. 142-148.
4. Грицюк В.М., Лисенко О. Є., Кидонь В. І. Пролог німецько-радянської війни: політичні та військово-стратегічні аспекти. *Український історичний журнал*. №3. 2021. С. 56 – 79.
5. Давидюк Р. Уенерівці в УПА на Волині. *Новітня доба* / гол. ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2023. Вип. 11. С. 81-95.
6. Друга світова війна на уроках історії в школі: Інтерактивний онлайн-посібник / Заг. ред. Кендзьора П. І. Львів, 2017.
7. Жив'юк А. Ліквідація органами НКВД–НКГБ Костопільської окружної езекутиви ОУН (1939–1941 рр.). *3 архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ: Науковий журнал*. 2022. № 1 (57). Київ; Харків, 2022. С. 48–94.

8. Історія Голокосту: освіта та пам'ять / Упоряд.: В. Бобров, Н. Голосова, О. Педан-Слепухіна, А. Подольський, М. Тяглий. Вид. 2-ге, випр. К., УЦВІГ, 2016. 124 с.
9. Кашеварова Н. Друга світова війна очима радянських військовополонених: свідчення, зібрані Оперативним штабом Розенберга (Польща, жовтень 1944). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. 2020. № 1 (53). С. 454.
10. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941-1944 рр. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с.
11. Лисенко О. Методологічні аспекти дослідження історії українського національно-визвольного руху середини ХХ століття. *Проблеми дидактики історії*. Зб. наук. праць. Вип. 7. Кам'янець-Подільський, 2016. С. 27–36.
12. Лисенко О., Пилявець Р. Битва за Дніпро у Другій світовій війні: спроба нової концептуальної візії. *Український історичний журнал*. №4. 2019. С. 88.
13. Лисенко О., Хойнацька Л. Пам'ять про Другу світову війну: між ритуалом та дійсністю. *Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри*: зб. наук. праць Вип. 6 / відп. ред. М. І. Михайлуца. Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2017. С. 209–216.
14. Подольський А. До питання концепції комплексної меморіалізації Бабиного Яру: історичні контексти та політичні виклики. *Суспільно-політичні та історичні аспекти розвитку*. 2022. С. 345-366.
15. Рижева Н. О. Сучасна українська історіографія Голокосту. *Південний архів (історичні науки): збірник наукових праць*. Вип. 37. Херсон, 2022. С. 82 – 91.
16. Салата О. Український театр в умовах німецької окупації 1941–1942 рр. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*. 2022. №23. С. 83 – 92.

17. Смирнов А. Між хрестом, свастикою і червоною зіркою: українське православ'я в роки Другої світової війни. Монографія. Одеса: Гельветика, 2021. 416 с.
18. Снайдер Тімоті. Чорна земля. Голокост як історія і застереження / Перекл. з англ. П. Білак, О. Камишнікова, Т. Родіонова. Київ, 2017. 394 с.
19. Стельникович С. В. Житомирсько-Вінницький регіон в умовах нацистської окупації (1941–1944 рр.). Житомир, 2015.
20. Стяжкіна О. «Червоні злодії» Другої світової: витоки, практика й наслідки мародерства радянських військовослужбовців. *ВІЖ*. №3. 2022. С. 14.
21. Сурмач О. І. Діяльність митрополита А. Шептицького в роки німецької окупації. *Наукові праці історичного ф-ту Запорізького ун-ту*. 2015. Вип. 42. С. 132–136.
22. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії) та ін., Г. В. Боряк, Ю. А. Левенець, В. М. Литвин, О. Є. Лисенко (відп. ред.), О. С. Онищенко, О. П. Реєнт, П. Т. Тронько. Київ, 2015. Кн. 3.
23. Ухач В. З. «Рух ОУН-Бандери становить серйозну небезпеку»: ОУН(б) і Німеччина в період кінця 1941 – грудня 1943 років: (сучас. історіографія). *Архіви України*. № 2. 2017. С. 93-102.

Додаткова

1. Баран В. Україна: воєнне літо 1941 року. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: *Історичні науки*. 2018. №27. С.94 – 103.
2. Геча О. Революції, політичні трансформації та війни першої половини ХХ ст. в житті єврейських громад Правобережної України: колективний та персональний виміри. Житомир, 2021. 274 с.

3. Давидюк Р. Діяльність спецслужби ДЦ УНР у Кременецькому повіті. *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. 2022. № 1(57). С. 95-111.
4. Давидюк Р. Життєпис Марка Луцкевича в контексті сучасної політики пам'яті. *Радянські репресії у західних областях України (1939-1953): історія, особистості, пам'ять*. Колективна монографія. Відп. ред. В. Ільницький. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. 374 с. С. 227–246.
5. Зашкільняк Л. Крикун М. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. 752 с.
6. Зек Б. М. Луцьк у роки нацистської окупації (1941–1944). Луцьк, 2017.
7. Куницький М. П. Соціально-правовий статус місцевого населення Райхскомісаріату «Україна» (1941–1944 рр.). Київ, 2014.
8. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941-1944 рр. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с.
9. Лисенко О. Подолання «міфу війни», або від якої спадщини ми відмовляємося: науковий дискурс, політика пам'яті та сучасні виклики (з приводу 70-річчя перемоги над нацизмом і фашизмом). *Український історичний журнал*. 2015. №2.
10. Макарчук В. С. Міжнародно - правове визнання державного кордону між Україною і Польщею (1939-1945 рр.). Київ, 2004.
11. Марчук І.В. Поліська Січ. Рівне: О. Зень, 2016. 56 с.
12. Насильство над цивільним населенням України. Документи спецслужб. 1941-1944 / уклад. В. Васильєв та ін. Київ, 2018. 752 с.
13. Погорєлов А. Залучення нацистською окупаційною владою агітаторів та їх використання в усній і кінофотопропаганді (1942–1944 рр.). *Український історичний журнал*. 2019. №5. С. 36–58.

Інтернет-ресурси

1. Анотований довідник антирадянського руху опору. URL: <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/anutovanyy-dovidnyk-antyradyanskogo-ruhu-oporu>
2. Давидюк Р. Страта «в особливому порядку» колишніх унерівців: розстрільний список 1940 р. URL: *Український історичний журнал*. 2023. № 1 (568). С. 121-142. <https://doi.org/10.15407/ukristj.568.01.121>
3. Електронна бібліотека Чтиво. Розділ – Історична література. URL: <http://chtyvo.org.ua/genre/istorychna/books/>
4. Збірка методичних рекомендацій до відзначення пам'ятних дат у загальноосвітніх навчальних закладах. URL: <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/zbirka-metodychnyh-rekomendaciy-do-vidznachennya-pamyatnyh-dat-u-zagalnoosvitnih-navchalnyh-zakladah2>
5. Стяжкіна О. Рокада: чотири нариси з історії Другої світової URL: <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/rokada-chotyry-narysy-z-istoriyi-drugoyi-svitovoyi>
6. Український інститут національної пам'яті. URL: <http://www.memory.gov.ua>

Система оцінювання

Рівень знань здобувачів вищої освіти оцінюється відповідно до Положення про оцінювання знань та умінь здобувачів вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету.

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання лабораторних досліджень; оцінка (бали) за практичну діяльність під час практик; оцінка за ІНДЗ; оцінка (бали) за курсову роботу; оцінка (бали) за участь у наукових

конференціях, олімпіадах, підготовку наукових публікацій; оцінка (бали) за залік або екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти під час вивчення дисципліни

Приклад оцінювання за видами діяльності

№ з/п.	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали*	Кількість балів
Обов'язкові			
T1	Українське питання у зовнішній політиці великих держав напередодні та на початку Другої світової війни		8
T2	Більшовицька інкорпорація Західної України		8
T3	Початок німецько-радянської війни і встановлення «нового порядку».		8
T4	Господарське життя на території України у період Другої світової війни		8
T5	Культурно-освітнє життя на території українських земель в роки Другої світової війни		8
T6	Церковно-релігійне життя на території українських земель в роки Другої світової війни		8
Модульний контроль (контрольна робота)		5	5
T7	Український самостійницький повстанський рух у 1939–1945 рр.		8
T8	Радянський партизанський рух на українських землях		8
T9	Польський рух опору. Армія Крайова		8
T10	Адміністративно-територіальні зміни на українських землях у результаті війни		8

Модульний контроль (контрольна робота)	5	5
ІНДЗ Реферування монографії (наукової статті) за вибором	10	10
Підсумковий тест. Залік	За бажанням	
Разом	100	

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1.

**Тема. Господарське життя на території України у період
Другої світової війни**

Запитання для обговорення:

1. Економічні зміни у господарстві Західній Україні у 1939–1941 рр.
2. Україна в економічних планах політика нацистів.
3. «Ольденбург» – економічний розділ плану «Барбаросса».
4. Податки і матеріальні умови життя населення в окупації.
5. Українські остарбайтери. Фільтраційні табори.

Рекомендова література

1. Війна і міф. Невідома Друга світова / за заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 272 с.
2. Грицюк В. М., Лисенко О. Є., Кидонь В. І. Пролог німецько-радянської війни: політичні та військово-стратегічні аспекти. *Український історичний журнал*. №3. 2021. С. 56 – 79.
3. Друга світова війна на уроках історії в школі: Інтерактивний онлайн-посібник / Заг. ред. Кендзьора П. І. Львів, 2017.
4. Кашеварова Н. Друга світова війна очима радянських військовополонених: свідчення, зібрані Оперативним штабом Розенберга (Польща, жовтень 1944). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. 2020. № 1 (53). С. 454.

5. Ковальська-Павелко І. Мілітарні комеморативні практики як складова історичної пам'яті українського народу про Другу світову війну. *Проблеми політичної історії України*. 2020. № 15. С. 168–180.
6. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941-1944 рр. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с.
7. Лисенко О. Подолання «міфу війни», або від якої спадщини ми відмовляємося: науковий дискурс, політика пам'яті та сучасні виклики (з приводу 70-річчя перемоги над нацизмом і фашизмом). *Український історичний журнал*. 2015. №2.
8. Лисенко О., Хойнацька Л. Пам'ять про Другу світову війну: між ритуалом та дійсністю. *Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри*: зб. наук. праць Вип. 6 / відп. ред. М. І. Михайлуца. Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2017. С. 209–216.
9. Литвин М. Друга світова війна: український вимір трагедії. *Військово-науковий вісник*. 2020. № 33. С. 312–315. URL: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.33.2020.312-315>
10. Методичні рекомендації до використання в освітньому просторі проєкту «Діалоги про війну». URL: <file:///C:/Users/Gyrocopter/Downloads/RAAOg16178892937KQY9.pdf>.
11. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія: Україна і світ. 10-11 класи. Київ, 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/Istoriya-Ukrayina.i.svit-Intehrovanyy.kurs.30.09.2022.pdf>
12. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6-11 класи. Київ, 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/prog>

[ramy-5-9-](#)

[klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf.](#)

13. Шкварець В. П., Гузенко Ю. І. Друга світова війна 1939-1945 рр.: український вимір. Миколаїв : Іліон, 2012. 249 с.

Практичне заняття 2.

Тема. Культурно-освітнє життя на території українських земель в роки Другої світової війни

Запитання для обговорення:

1. Більшовизація освіти та школи на західноукраїнських землях у 1939-1941 рр.
2. Особливості культурно-освітнього життя у роки війни на території «рейхскомісаріату» і «дистрикту Галичина».
3. Легальна україномовна періодика.
4. Пограбування пам'яток історії та культури нацистським режимом.
5. Доля діячів української культури в роки війни.

Рекомендова література

1. Грицюк В. М., Лисенко О. Є., Кидонь В. І. Пролог німецько-радянської війни: політичні та військово-стратегічні аспекти. *Український історичний журнал*. №3. 2021. С. 56 – 79.
2. Документ доби. Публіцистика Уласа Самчука 1941 - 1943 років. / Упорядник А. Жив'юк. Рівне, 2008.
3. Друга світова війна на уроках історії в школі: Інтерактивний онлайн-посібник / Заг. ред. Кендзьора П. І. Львів, 2017.
4. Кашеварова Н. Друга світова війна очима радянських військовополонених: свідчення, зібрані Оперативним штабом Розенберга (Польща, жовтень 1944). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. 2020. № 1 (53). С. 454.

5. Коваль М. В. Українська культура та її діячі в політиці нацистських колонізаторів. *Український історичний журнал*. 1993. №9. С. 13-28.
6. Ковалюк В. Р. Культурологічні та духові аспекти «радянзації» Західної України (вересень 1939 - червень 1941 рр.) *Український історичний журнал*. 1993. № 2-3. С. 3-17.
7. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941-1944 рр. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с.
8. Михайлюк М. В. Нацистська пропаганда в окупованому Києві. *Український історичний журнал*. 2006. №1. С. 131-144.
9. Мороз П. В., Мороз І. В. Інформаційний та методичний потенціал фотографії як історичного джерела (на прикладі підручника «Досліджуємо історію і суспільство»). *Проблеми сучасного підручника*. 2022. № 29. С. 137–153.
10. Насильство над цивільним населенням України. Документи спецслужб. 1941-1944 / уклад. В. Васильєв та ін. Київ, 2018. 752 с.
11. Смирнов А. Між хрестом, свастикою і червоною зіркою: українське православ'я в роки Другої світової війни. Монографія. Одеса: Гельветика, 2021. 416 с.
12. Снайдер Тімоті. Чорна земля. Голокост як історія і застереження / Перекл. з англ. П. Білак, О. Камишнікова, Т. Родіонова. Київ, 2017. 394 с.
13. Шкварець В. П., Гузенко Ю. І. Друга світова війна 1939-1945 рр.: український вимір. Миколаїв : Іліон, 2012. 249 с.

Практичне заняття 3.

Тема. Український самостійницький повстанський рух

Запитання для обговорення:

1. Український націоналістичний табір у 1939-1941 роках. Акт 30 червня 1941 р.
2. „Поліська Січ” Тараса Бульби-Боровця.
3. Військові формування ОУН-б та ОУН-м.
4. Утворення та бойові дії УПА. Роман Шухевич.
5. III Надзвичайний великий збір ОУН-б.
6. Українська Головна визвольна рада. Кирило Осмак.

Рекомендована література

1. Жив'юк А. Ліквідація органами НКВД–НКГБ Костопільської окружної екзекутиви ОУН (1939–1941 рр.). *З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ: Науковий журнал*. 2022. № 1 (57). Київ; Харків, 2022. С. 48–94.
2. Друга світова війна на уроках історії в школі: Інтерактивний онлайн-посібник / Заг. ред. Кендзьора П. І. Львів, 2017.
3. Киричук Ю. А. Нариси українського національно-визвольного руху 40-50-х років ХХ ст. Львів, 2000. 304 с.
4. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941-1944 рр. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с.
5. Літопис УПА. URL: <https://litopysupa.com/ua/>
6. Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія. Історичні нариси / Дзьобак В. В., Ільюшин І. І., Касьянов Г. В., Кентій А. В., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Патриляк І. К. Київ: Наукова думка, 2005. 496 с.
7. Пагір'я О. ОУН та УПА в контексті визвольних рухів: спроба компаративного аналізу // Новітня доба / гол. ред. М. Романюк; НАН України, Інститут країнознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2019. Вип. 7. С. 150–178.
8. Патриляк І. «Встань і борись! Слухай і вір...»: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939-1960 рр.). Львів, 2012.

9. Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Торонто-Львів: Літопис УПА, 2001.
10. Ухач В. З. «Рух ОУН-Бандери становить серйозну небезпеку»: ОУН(б) і Німеччина в період кінця 1941 – грудня 1943 років: (сучас. історіографія). *Архіви України*. № 2. 2017. С. 93-102.
11. Шкварець В. П., Гузенко Ю. І. Друга світова війна 1939-1945 рр.: український вимір. Миколаїв : Іліон, 2012. 249 с.

Практичне заняття 4.

Тема. Польський рух опору. Армія Крайова.

Запитання для обговорення:

1. Причини виникнення та еволюції польського підпілля на західноукраїнських територіях.
2. Армія Крайова: поява і ідеологія. Польський еміграційний уряд у Лондоні.
3. Вплив Німеччини та СРСР на загострення українсько-польського конфлікту.
4. Відносини між польським населенням та радянськими партизанами
5. Перебіг, етапи та наслідки УПМЗК.
6. Операція «Буря».
7. Історична пам'ять про «Волинь - 43» у польському і українському суспільствах.

Рекомендована література

1. Дрозд Р. «Конфлікт пам'яті»: до питання про вшанування жертв польсько-українського протистояння 1940-х рр. на території сучасної Польщі. *Український історичний журнал*. 2020. Ч. 5. С. 90-115.
2. Друга світова війна на уроках історії в школі: Інтерактивний

- онлайн-посібник / Заг. ред. Кендзьора П. І. Львів, 2017.
3. Ільющин І. І. Протистояння УПА і АК (Армії Крайової) в роки Другої світової війни на тлі діяльності польського підпілля в Західній Україні. Київ, 2001. 287 с.
 4. Киричук Ю. Спроби співробітництва польських та українських національно-патріотичних угруповань у 1939-1945 рр. *Наукові записки*. Історичні науки. Вип. 3. Острог, 2003. С. 222-229.
 5. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941-1944 рр. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с.
 6. Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія. Історичні нариси / Дзьобак В. В., Ільющин І. І., Касьянов Г. В., Кентій А. В., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Патриляк І. К. Київ: Наукова думка, 2005. 496 с.
 7. Сливка Ю. Українсько-польське протистояння періоду Другої світової війни: витоки та наслідки. Львів, 2003.
 8. Сурмач О. І. Діяльність митрополита А. Шептицького в роки німецької окупації. *Наукові праці історичного ф-ту Запорізького ун-ту*. 2015. Вип. 42. С. 132–136.
 9. Шкварець В. П., Гузенко Ю. І. Друга світова війна 1939-1945 рр.: український вимір. Миколаїв : Іліон, 2012. 249 с.

Практичне заняття 4.

Тема. Адміністративно-територіальні зміни на українських землях у результаті війни

Запитання для обговорення:

1. Проблема повоєнних кордонів.
2. Люблінська угода між урядом УРСР і ПКНВ. Акції взаємного українсько-польського переселення.

3. Причини, перебіг та наслідки операції «Вісла».
4. Приєднання Закарпатської України до УРСР.
5. Радянсько-румунський договір 1947 р. і українські території.
6. Наслідки повоєнних змін кордонів для України.

Рекомендована література

1. Грицюк В. М., Лисенко О. Є., Кидонь В. І. Пролог німецько-радянської війни: політичні та військово-стратегічні аспекти. *Український історичний журнал*. №3. 2021. С. 56 – 79.
2. Дрозд Р. «Конфлікт пам'яті»: до питання про вшанування жертв польсько-українського протистояння 1940-х рр. на території сучасної Польщі. *Український історичний журнал*. 2020. Ч. 5. С. 90-115.
3. Друга світова війна на уроках історії в школі: Інтерактивний онлайн-посібник / Заг. ред. Кендзьора П. І. Львів, 2017.
4. Зашкільняк Л. Крикун М. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. 752 с.
5. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941-1944 рр. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с.
6. Макаруч В. С. Міжнародно - правове визнання державного кордону між Україною і Польщею (1939-1945 рр.). Київ, 2004.
7. Шкварець В. П., Гузенко Ю. І. Друга світова війна 1939-1945 рр.: український вимір. Миколаїв : Іліон, 2012. 249 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ОЦІНЮВАННЯ

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Українське питання у зовнішній політиці великих держав напередодні та на початку Другої світової війни	5
2	Більшовицька інкорпорація Західної України	5
3	Початок німецько-радянської війни і встановлення «нового порядку».	5
4	Господарське життя на території України у період Другої світової війни	5
5	Культурно-освітнє життя на території українських земель в роки Другої світової війни	5
6	Церковно-релігійне життя на території українських земель в роки Другої світової війни	5
7	Український самостійницький повстанський рух у 1939–1945 рр.	5
8	Радянський партизанський рух на українських землях	5
9	Польський рух опору. Армія Крайова	5
10	Адміністративно-територіальні зміни на українських землях у результаті війни	5
	Всього	50

Тематика рефератів

1. Инкорпорація західноукраїнських земель до складу СРСР
2. Поширення радянської каральної системи на західноукраїнські землі (1939–1941 рр.).
3. Прикордонні бої на території України
4. Адміністративний поділ України за часів нацистської окупації

5. Українці на примусових роботах у Третньому рейху
6. «Просвіта» в умовах нацистського окупаційного режиму
7. Нацистська пропаганда в Україні
8. Преса на окупованих українських територіях
9. Українська автокефальна православна церква. Полікарп (Сікорський)
10. Українська автономна православна церква Олексій (Громадський)
11. Особливості румунської окупаційної влади на українських територіях
12. Український націоналістичний табір на початку війни
13. Фольксдойче в Україні
14. Діяльність Запілля УПА
15. Карпатський рейд
16. Формування та боротьба АК на західноукраїнських територіях у роки війни
17. Соціальне життя населення у роки війни
18. Бабин Яр: трагедія Голокосту на українських землях
19. Повоєнне встановлення українсько-польського кордону
20. Втрати населення України у роки війни.
21. Тема «Україна в Другій світовій війні» у старшій школі

Вимоги до написання реферату

Реферат – це цілісне завдання, яке передбачає всебічне розкриття здобувачем означеної теми. Він повинен містити вступну частину, основну частину, в якій безпосередньо розкривається фактичний зміст теми, висновки, де студент демонструє власне розуміння даної теми, а також список використаних джерел (обсяг реферату до 10 сторінок).

Питання для підготовки до модульних контрольних робіт

1. Карпатська Україна. Августин Волошин.
2. Початок Другої світової війни та «українське питання».
3. Радянсько-німецького договору про ненапад: оцінки в історіографії.
4. Договір про дружбу та кордони: суть і наслідки.
5. Перебіг, наслідки та оцінки в історіографії акції 17 вересня 1939 року.
6. Особливості економічних перетворень на західноукраїнських землях у 1939–1941 рр.
7. Культурно-духовні аспекти «радянзації» 1939–1941 рр. у Західній Україні.
8. Приєднання Північної Буковини та повітів Бессарабії до УРСР.
9. Формування радянських репресивних органів влади на західноукраїнських землях.
6. Депортації населення Західної України у 1939-1941 рр.
7. Особливості культурно-освітнього життя у роки війни на території «рейхскомісаріату» і «дистрикту Галичина».
8. Легальна україномовна періодика у період нацистської окупації.
10. Пограбування пам'яток історії та культури нацистським режимом
11. Нацистська пропаганда в Україні.
12. Соціальне життя населення у роки війни.
13. Церковно-релігійне життя у період нацистської окупації.
14. «Поліська Січ» Тараса Бульби-Боровця.
15. Передумови створення УПА та її воєнні операції у 1943 році.
16. Третій Надзвичайний Великий збір ОУН-б та зміна ідеологічних настанов.
17. «Просвіта» в умовах нацистського окупаційного режиму
18. Українці на примусових роботах у Третньому рейху.

19. Трагедія військовополонених на окупованій території України.
20. Ставлення українського населення до Голокосту. А. Шептицький.
21. Українсько-польське територіальне розмежування у 1944–1946 рр.
22. Карпатський рейд Сидора Ковпака.
23. Плани А. Розенберга та Е. Коха щодо українських земель.
24. Акт відновлення української держави 30 червня 1941 року. Я. Стецько.
25. «Українська Рада Довір'я на Волині» Степан Скрипник.
26. Українська Головна Визвольна Рада.
27. Український повстанський рух у 1944 році.
28. Польське націоналістичне підпілля на західноукраїнських землях у 1939-1941 рр.
29. УПМЗК: причини, наслідки, проблеми в історіографії.
30. Операція «Буря».
31. Історична пам'ять про «Волинь - 43» у польському і українському суспільствах.
32. Люблінська угода між урядом УРСР і ПКНВ. Акції взаємного українсько-польського переселення.
33. Причини, перебіг та наслідки операції «Вісла».
34. Приєднання Закарпатської України до УРСР.
35. Радянсько-румунський договір 1947 р. і українські території.
36. Податки і матеріальні умови життя населення в окупації.
37. Українські оstarбайтери. Фільтраційні табори.
38. Вивчення історії Другої світової війни у старшій школі.

**Вимоги до знань студентів при виконанні
модульних завдань**

На оцінку «відмінно» (5) оцінюється робота, коли студент:
- вичерпно та правильно виконав усі завдання;

- виявив ґрунтовні знання з предмета;
- в логічній послідовності виклав матеріал кожного завдання;
- продемонстрував здатність диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;
- допустив одну несуттєву неточність у викладі матеріалу.

На оцінку **«добре» (4)** оцінюється робота, що відповідає таким вимогам:

- усі завдання виконані на належному рівні;
- матеріал кожного завдання викладено в логічній послідовності;
- допущено дві-три неточності у викладі матеріалу.

На оцінку **«задовільно» (3)** оцінюється робота, коли:

- студент, який відповідає, не справився з одним - двома завданнями;
- недостатньо володіє матеріалом та термінологією;
- відповідь не містить логічного та послідовного викладу матеріалу.

На оцінку **«незадовільно» (2)** оцінюється робота, коли:

- завдання виконано менше ніж на 40 відсотків;
- студент не володіє термінологією;
- варіант відповіді хибний і не обґрунтований.

Індивідуальне науково-дослідне завдання

Реферування монографії (наукової статті) здійснюється письмово на основі прочитання студентом над монографії (наукової статті). У рефераті студент повинен зробити короткий письмовий аналіз основних аспектів, які висвітлюються в обраній та опрацьованій ним праці. Вибір монографії або статті для опрацювання здійснюється студентом самостійно у відповідності із загальним списком рекомендованої монографічної літератури та наукових публікацій до курсу. Після оформлення реферату і здачі його викладачеві, студент повинен захистити його усно.

Форма контролю – усний захист підготовленого реферату

Методи навчання

МН1 - словесний метод (лекція, дискусія). Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію викладача. Метод застосовується для передавання значного масиву інформації та для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

МН2 - практичний метод (практичні заняття). Здобувачі працюють з першоджерелами (статутними документами, договорами) й набувають компетентності аналізу джерел.

МН4 - робота з навчально-методичною літературою. Самостійна робота передбачає написання реферату.

МН6 - самостійна робота. Розв'язання поставлених задач передбачено під час виконання всіх самостійних завдань.

МН7 - індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти передбачена під час виконання ІНДЗ : реферування монографії (наукової статті) за вибором.

Методи оцінювання

МО2 –усне та письмове опитування

МО6 – реферати

МО7 – презентація результатів виконаних завдань та досліджень

МО10 - залік

Засоби діагностики результатів навчання

Реферат, модульна контрольна робота, залік.

Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	зараховано
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на			

			практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторно складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і			

		повторни м вивчення м дисциплі ни	відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			
--	--	--	---	--	--	--

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота										ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	10	100
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8		
Модульний контроль - 5					Модульний контроль - 5						
Передбачено отримання додаткових балів за результатами досягнень неформальної освіти (прослухані лекції, тренінги), за наявності відповідного сертифікату – 10 балів за сертифікат (1 кредит ЕКТС).											

Оцінювання за видами навчальної діяльності

№ з/п	Вид роботи	Кількість балів	Сума балів
1	Відвідування лекційних занять	1	10
2	Робота на практичних заняттях	4	20
4	Модульна контрольна робота	5	5
5	Індивідуальне науково-дослідне завдання	10	10
6	Самостійна робота	0,5	15
7	Залік	40	40
	Всього		100

Методичне забезпечення

1. Давидюк Р.П. Дискусійні питання історії України. Рівне, 2020.

Питання підсумкового контролю

1. Українське питання у зовнішньополітичній доктрині Німеччини (1938 – початок 1939 р.).
2. Передумови проголошення та діяльність Карпатської України. Августин Волошин.
3. Віденський арбітраж 1938 року: сутність та наслідки.
4. Передумови, підписання та оцінка в історіографії радянсько-німецького договору про ненапад.
5. Початок Другої світової війни та «українське питання».
6. Договір про дружбу та кордони.
7. Перебіг, наслідки та оцінки в історіографії акції 17 вересня 1939 року.
8. Особливості економічних перетворень на західноукраїнських землях у 1939–1941 роках.
9. Культурно-духовні аспекти «радянізації» 1939–1941 років у Західній Україні.
10. Приєднання Північної Буковини та повітів Бессарабії до УРСР.
11. Формування радянських репресивних органів влади на західноукраїнських землях.
12. Депортації населення Західної України у 1939-1941 рр.
13. Преса на окупованих українських територіях
14. «Поліська Січ» Тараса Бульби-Боровця.
18. Передумови створення УПА та її воєнні операції у 1943 році.
19. Третій Надзвичайний Великий збір ОУН-б та зміна ідеологічних настанов.
20. Дослідження сучасних українських істориків щодо проблеми «Україна у роки Другої світової війни».
21. Українці на примусових роботах у Третньому рейху.

22. Трагедія військовополонених на окупованій території України
23. Особливості українсько-єврейських відносин у роки Другої світової війни.
24. Ставлення українського населення до Голокосту. А. Шептицький.
25. Польське націоналістичне підпілля на західноукраїнських землях: мета, завдання, періоди діяльності та їх характеристика.
26. УПМЗК: причини, наслідки, проблеми в історіографії.
27. Повоєнні адміністративно-територіальні зміни на українських територіях.
28. Українсько-польське територіальне розмежування у 1944–1946 рр.
29. Радянський партизанський рух на українських територіях: етапи та характеристика.
30. Карпатський рейд Сидора Ковпака.
31. Плани А. Розенберга та Е. Коха щодо долі українських земель.
32. Розподіл українських земель у роки нацистської окупації.
33. Особливості «нового порядку» у різних окупованих українських територіях.
34. Культурно-освітня політика нацистів на окупованій українській території.
35. Соціально-економічна політика нацистів на окупованій українській території.
36. Акт відновлення української держави 30 червня 1941 року. Я. Стецько.
37. Проблема колабораціонізму на українських територіях.
38. Церковно-релігійне життя на українських землях у період нацистської окупації.
39. Початок німецько-радянської війни та розгортання автокефалізаційного руху.
40. Діяльність Запілля УПА.

41. Українська Головна Визвольна Рада. Повстанський рух у 1944 році.
42. Боротьба загонів УПА з органами НКВС у 1944-1945 рр.
43. Втрати населення України у роки Другої світової війни.
44. Наслідки повоєнних змін кордонів для УРСР.
45. Вивчення теми «Україна в Другій світовій війні» у старшій школі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Війна і міф. Невідома Друга світова / за заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 272 с.
2. Вовк О. В. Спогади учасників українських військових формувань у збройних силах Німеччини як джерело вивчення повсякденного життя вояків Другої світової війни. *Сумська старовина*. 2021. №58. С. 35-47.
3. Гетьманчук М. П. Сучасні підходи до висвітлення природи, причин проявів радянського колабораціонізму в період Другої світової війни. *Літопис Волині*. 2022. №27. С. 142-148.
4. Грицюк В.М., Лисенко О. Є., Кидонь В. І. Пролог німецько-радянської війни: політичні та військово-стратегічні аспекти. *Український історичний журнал*. №3. 2021. С. 56 – 79.
5. Давидюк Р. Уенерівці в УПА на Волині. *Новітня доба*. НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2023. Вип. 11. С. 81-95.
6. Друга світова війна на уроках історії в школі: Інтерактивний онлайн-посібник / Заг. ред. Кендзьора П. І. Львів, 2017.
7. Жив'юк А. Ліквідація органами НКВД–НКГБ Костопільської окружної езекутиви ОУН (1939–1941 рр.). *З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ: Науковий журнал*. 2022. № 1 (57). Київ; Харків, 2022. С. 48–94.
8. Історія Голокосту: освіта та пам'ять / Упоряд.: В. Бобров, Н. Голосова, О. Педан-Слепухіна, А. Подольський, М. Тяглий. Вид. 2-ге, випр. К., УЦВІГ, 2016. 124 с.
9. Кашеварова Н. Друга світова війна очима радянських військовополонених: свідчення, зібрані Оперативним штабом Розенберга (Польща, жовтень 1944). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. 2020. № 1 (53). С. 454.

10. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941-1944 рр. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с.
11. Лисенко О. Методологічні аспекти дослідження історії українського національно-визвольного руху середини ХХ століття. *Проблеми дидактики історії*. Зб. наук. праць. Вип. 7. Кам'янець-Подільський, 2016. С. 27–36.
12. Лисенко О., Пилявець Р. Битва за Дніпро у Другій світовій війні: спроба нової концептуальної візії. *Український історичний журнал*. №4. 2019. С. 88.
13. Лисенко О., Хойнацька Л. Пам'ять про Другу світову війну: між ритуалом та дійсністю. *Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри*: зб. наук. праць Вип. 6 / відп. ред. М. І. Михайлуца. Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2017. С. 209–216.
14. Подольський А. До питання концепції комплексної меморіалізації Бабиного Яру: історичні контексти та політичні виклики. *Суспільно-політичні та історичні аспекти розвитку*. 2022. С. 345-366.
15. Рижева Н. О. Сучасна українська історіографія Голокосту. *Південний архів (історичні науки): збірник наукових праць*. Вип. 37. Херсон, 2022. С. 82 – 91.
16. Салата О. Український театр в умовах німецької окупації 1941–1942 рр. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*. 2022. №23. С. 83 – 92.
17. Смирнов А. Між хрестом, свастикою і червоною зіркою: українське православ'я в роки Другої світової війни. Монографія. Одеса: Гельветика, 2021. 416 с.
18. Снайдер Тімоті. Чорна земля. Голокост як історія і застереження / Перекл. з англ. П. Білак, О. Камишнікова, Т. Родіонова. Київ, 2017. 394 с.

19. Стельникович С. В. Житомирсько-Вінницький регіон в умовах нацистської окупації (1941–1944 рр.). Житомир, 2015.
20. Стяжкіна О. «Червоні злодії» Другої світової: витоки, практика й наслідки мародерства радянських військовослужбовців. *ВІЖ*. №3. 2022. С. 14.
21. Сурмач О. І. Діяльність митрополита А. Шептицького в роки німецької окупації. *Наукові праці історичного ф-ту Запорізького ун-ту*. 2015. Вип. 42. С. 132–136.
22. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії) та ін., Г. В. Боряк, Ю. А. Левенець, В. М. Литвин, О. Є. Лисенко (відп. ред.), О. С. Онищенко, О. П. Реєнт, П. Т. Тронько. Київ, 2015. Кн. 3.
23. Ухач В. З. «Рух ОУН-Бандери становить серйозну небезпеку»: ОУН(б) і Німеччина в період кінця 1941 – грудня 1943 років: (сучас. історіографія). *Архіви України*. № 2. 2017. С. 93-102.

Додаткова

1. Баран В. Україна: воєнне літо 1941 року. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Історичні науки*. 2018. №27. С.94 – 103.
2. Геча О. Революції, політичні трансформації та війни першої половини ХХ ст. в житті єврейських громад Правобережної України: колективний та персональний виміри. Житомир, 2021. 274 с.
3. Давидюк Р. Діяльність спецслужби ДЦ УНР у Кременецькому повіті. *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. 2022. № 1(57). С. 95-111.
4. Давидюк Р. Життєпис Марка Луцкевича в контексті сучасної політики пам'яті. *Радянські репресії у західних областях України (1939-1953): історія, особистості, пам'ять*. Колективна монографія. Відп. ред. В. Ільницький. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. 374 с. С. 227–246.

5. Зашкільняк Л. Крикун М. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. 752 с.
6. Зек Б. М. Луцьк у роки нацистської окупації (1941–1944). Луцьк, 2017.
7. Куницький М. П. Соціально-правовий статус місцевого населення Райхскомісаріату «Україна» (1941–1944 рр.). Київ, 2014.
8. Левченко Ю. І. Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941-1944 рр. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 402 с.
9. Лисенко О. Подолання «міфу війни», або від якої спадщини ми відмовляємося: науковий дискурс, політика пам'яті та сучасні виклики (з приводу 70-річчя перемоги над нацизмом і фашизмом). *Український історичний журнал*. 2015. №2.
10. Макачук В. С. Міжнародно - правове визнання державного кордону між Україною і Польщею (1939-1945 рр.). Київ, 2004.
11. Марчук І.В. Поліська Січ. Рівне: О. Зень, 2016. 56 с.
12. Насильство над цивільним населенням України. Документи спецслужб. 1941-1944 / уклад. В. Васильєв та ін. Київ, 2018. 752 с.
13. Погорелов А. Залучення нацистською окупаційною владою агітаторів та їх використання в усній і кінофотопропаганді (1942–1944 рр.). *Український історичний журнал*. 2019. №5. С. 36–58.

Інтернет-ресурси

1. Анотований довідник антирадянського руху опору. URL: <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/anotovanyy-dovidnyk-antyradyanskogo-ruhu-oporu>
2. Давидюк Р. Страта «в особливому порядку» колишніх унерівців: розстрільний список 1940 р. *Український історичний журнал*. 2023. № 1 (568). С. 121-142. URL: <https://doi.org/10.15407/ukristj.568.01.121>

3. Електронна бібліотека Читиво. Розділ – Історична література. URL: <http://chtyvo.org.ua/genre/istorychna/books/>
4. Збірка методичних рекомендацій до відзначення пам'ятних дат у загальноосвітніх навчальних закладах. URL: <https://uinp.gov.ua/elektronni-viddannya/zbirka-metodychnyh-rekomendaciy-do-vidznachennya-pamyatnyh-dat-u-zagalnoosvitnih-navchalnyh-zakladah2>
5. Стяжкіна О. Рокада: чотири нариси з історії Другої світової URL: <https://uinp.gov.ua/elektronni-viddannya/rokada-chotyry-narysy-z-istoriyi-drugoyi-svitovoyi>
6. Український інститут національної пам'яті. URL: <http://www.memory.gov.ua>

Навчально-методичний посібник.

**Давидюк Руслана. Дискусійні проблеми історії України.
Навчально-методичний посібник. Рівне: РДГУ, 2023. 47 с.**

для студентів освітнього ступеня «Магістр»,
спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»

Наклад 50 примірників.